

www.turkishstudies.net/social

Turkish Studies - Social Sciences

eISSN: 2667-5617

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

Sponsored by IBU

Görsel İmgeleme Aracı Olarak Mekânın Arka Planını Semiyolojik Çerçeve İncelemek

Analyzing the Background of the Space in a Semiological Framework as a Visual Imaging Tool

Gamze Akbaş* - Arzu Erçetin**

Abstract: Semiology remarkably shown its influence in literature studies in the 20th century, and it became inevitable to be a subject of research both in terms of architecture and visual culture. Questioning how the connection between human and the world was structured, “semiology” has started to take its place as an important discipline in communication studies. “Semiology”, which means “representation”, plays a key role in this study, and spatial analysis is carried out through materials related to visual culture such as caricature, paintings, and articles. In this context, it is aimed to present a different perspective for space reading in the field of interior architecture by using semiology as a source within the scope of the study. Because space exists with human beings and becomes meaningful with experiences. For this reason, every image given to the user gains semiological importance. Semiology is explained as the individual's perception, interpretation and interaction in his/her life practice; Especially, “metaphorization”, which plays an active role in visual communication studies, reveals new meanings attributed to objects. With these researches, semiology, which is used as a communication tool, offers a new field of study to review the design process from different perspectives. Semiology, which is determined as the method of this study, has meanings regarding visual culture and analyzing issues such as “relating” – “meaning attribution” – “memory” is the main goal of this study. Examining the texts related to different terms within this concept and discovering the meanings underlying the space constitutes an important point in this study.

Structured Abstract: In this study, using semiotics as a method, it is questioned that its place and importance in the field of space and communication. Although semiotics, in its most general definition, is a method which “substitutes” or “represents” an entity, it develops with the meanings assigned by an individual or society on a concept (object, situation, etc.). The fact that the message to be sent to the recipient (reader) is done with “encoded” information is related to semiotic analysis. Semiotics, which enable us to produce meanings about all of the beings around us, allow us to find the messages that exist behind the visible.

In this study, the place of the concept of semiology in visual culture is questioned by making a space reading on caricatures, pictures and articles. Therefore, using semiotic discourse as a method in interior space, the role between the individual and communication is examined and an answer is sought for what kind

* Öğr. Gör., İstanbul Kültür Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü
Lect, İstanbul Kultur University, Faculty of Architecture, Department of Interior and Environmental Design
ORCID 0000-0002-5826-3423
g.akbas@iku.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü
Asst. Prof. Dr. İstanbul Kultur University, Faculty of Architecture, Department of Interior and Environmental Design
ORCID 0000-0002-8381-0011
a.eceoglu@iku.edu.tr

Cite as/ Atıf: Akbaş, G. & Erçetin, A. (2020). Görsel imgeleme aracı olarak mekânın arka planını semiyolojik çerçevede incelemek. *Turkish Studies - Social*, 15(6), 2815-2832.
<https://dx.doi.org/10.47356/TurkishStudies.46068>

Received/Geliş: 01 September/Eylül 2020

Accepted/Kabul: 20 October/Ekim 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 27 October/Ekim 2020

CC BY-NC 4.0

of a theoretical framework can be placed in interior architecture. Basically, semiology, which is defined as “substituting” or “representing something”, is a field of study that is used in daily life practices and helps us perceive the environment. However, in the interior examples of pictures, caricatures or written writings, the fact that the studies that are inculcated to semiology do not show variety creates a gap in the theoretical framework of the design studies in this field. Semiology helps to expand the individual's perception of space; it allows to analyze different light, materials, textures and architectural elements behind the space. This study is based on visual culture tools such as caricature, picture and article. These visual materials are examined in a semiotic context; therefore, it is aimed to look at the field interior architecture from a different perspective.

In the field of semiotics, the concept of sign is represented by “signifier” and “signified”. In the basic analysis method of the sign, while “signifier” is a concrete; the thought to be transmitted is addressed as “signified”. In the interpretation process of the sign, “signifier” has the feature of a material (concrete) entity and is the status before given meaning to it (Mutlu, 2017). “Signified” is expressed as the message (meaning or thought) to be transmitted to the other party. In this process, “signifier” (an object, a word, etc.) sends a number of messages to the recipient via “signified”; in this context, since the “signifier” is considered to be the physical state of the sign, it becomes meaningful with the 'signified'. The sign acts as a means of communication for the recipient to percept and interpret these messages. This process is considered the first level of interpretation.

Erkman Akerson (2005) explains the meaning and significance of the concept as semiology, which is a method of investigation, bringing the principle of objectivity to society and human sciences. In other words, questioning the background of the environment we live in acquires the background of the environment in which we live, both thanks to our knowledge and cultural factors. On the other hand, the title in question offers interdisciplinary work by dividing time into different fields such as art, literature, advertising, logo, caricature, cinema, architecture. In this context, this field of study, which enables us to produce meaning by painting to the objects around us, is examined in association with architectural methodologies. Based on the methodological link between semiology and interior space, the study will create a theoretical framework for space reading by discussing the subject through different examples.

Since architectural products contain meanings and have cultural values, they are used as a means of language in communication studies. Therefore, in this study, design examples are based on semiotics and spatial reading is made through form perception. Based on this relationship, the architectural elements are separated into “sign”, “signifier” and “signified” and in the interior, actual message is interpreted. Associating semiotics with architecture means handling the design process in a sense from a mental point of view. The fact that mental representations, attitudes that become behavior through experience, individual and cultural information are coded and affect design action in time causes to questioning of concepts from a different perspective. When we examine the interpretation process of architectural products especially; the distinctive features of different periods and styles, the different application examples of cultural differences reflecting technological development, offer a wide field of study in semiotics. This main goal is to use some specific examples of the visual culture of the interior. In these visual resources, it is aimed to read on the subjects of – “interpretation” – “memory” depending on the references related to the space.

Keywords: Semiology, Space, Visual Image, Space and Communication, Memory

Öz: Semiyoloji, 20. Yüzyılda literatür çalışmalarında etkisini dikkate değer şekilde göstermiş ve gerek mimarlık alanında gerek görsel kültür açısından inceleme konusu olması kaçınılmaz hale gelmiştir. İnsan ve dünya arasındaki bağlantının nasıl gerçekleştiğini sorgulayan “semiyoloji”, iletişim çalışmalarında önemli bir disiplin olarak yerini almaya başlamıştır. “Temsil etme” anlamına gelen “semiyoloji”, bu çalışmada anahtar rol oynamakta olup, karikatür, resim, makale gibi görsel kültüre ilişkin materyaller üzerinden mekân analizi yapılmaktadır. Bu bağlamda, çalışma kapsamında semiyoloji kaynak olarak kullanılarak, iç mimari alanında mekân okumasına yönelik farklı bir bakış açısının sunulması amaçlanmaktadır. Çünkü mekân insan ile varolmakta ve deneyimler ile anımlanmaktadır. Bu nedenle kullanıcıya verilen her imaj semiyolojik anlamda önem kazanmaktadır. Semiyoloji, bireyin yaşam pratiğinde çevresini algılaması, anlamlandırması ve etkileşime geçebilmesi şeklinde açıklanmaktadır; özellikle, görsel iletişim çalışmalarında etkin rol oynayan “metaforlaşma”, nesnelere yüklenen yeni anlamları ortaya çıkarmaktadır. Bu araştırmaların yapılmasıyla birlikte, bir iletişim aracı olarak kullanılan semiyoloji, tasarım sürecinin farklı perspektiflerden değerlendirilebilmesi için yeni bir çalışma alanı sunmaktadır. Çalışmanın metodu olarak belirlenen

semiyolojinin, içinde görsel kültüre yönelik anlamlar barındırması ve “ilişki kurma” - “anlam yükleme” - “hafıza” gibi konuların analiz edilmesi bu çalışmanın ana hedefidir. Bu kavramın içinde yer alan farklı terimler ile ilgili metinler incelenerek, mekânın arka planında yatan anlamların keşfedilmesi bu çalışmada önemli bir yer teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Semiyoloji, Mekân, Görsel Kültür, Mekân ve İletişim, Hafıza

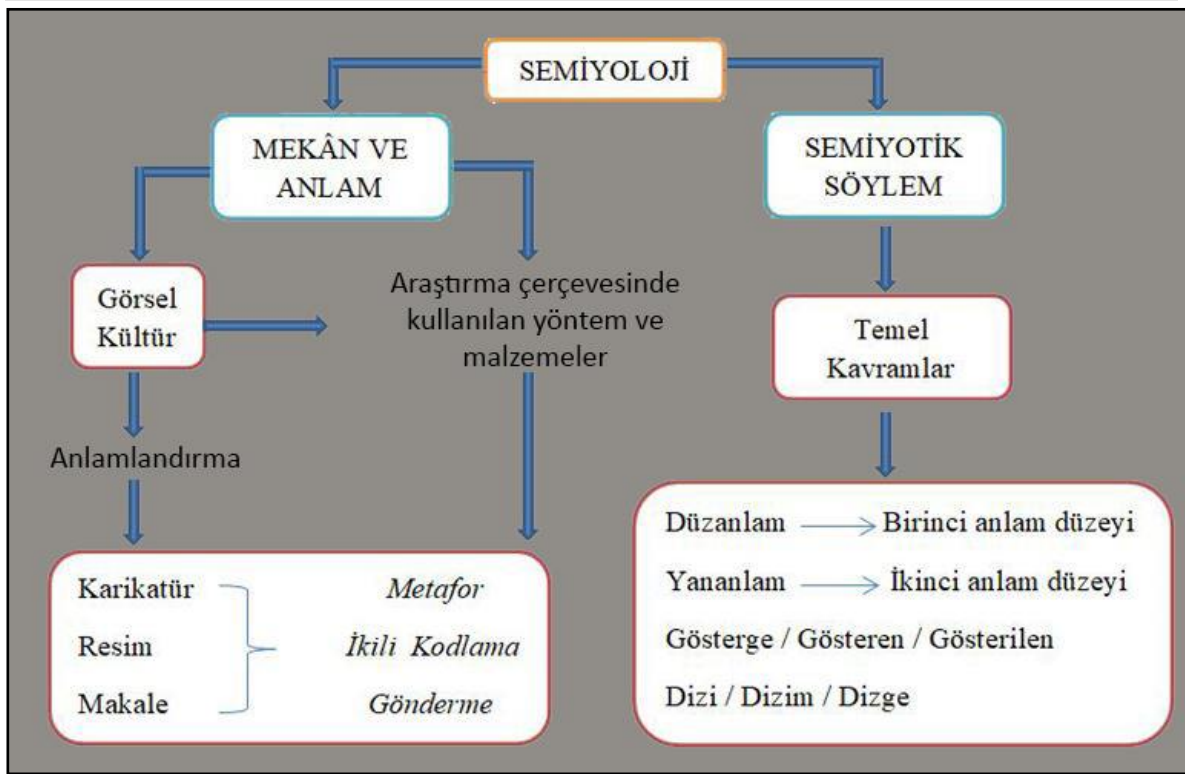
Giriş

En temel anlamıyla bir şeyin “*yerini tutan*” ya da “*bir şeyi temsil eden*” şeklinde nitelendirilen semiyoloji, günlük yaşam pratiklerinde sıklıkla kullanılan ve çevreyi algılamamıza yarayan bir çalışma alanıdır. Toplumsal ilişkiler kapsamında şekillenen pratikler, gündelik hayatın bir uzantısı olarak kabul edilmekte olup, içinde yaşadığımız toplumu anlamaya dair bilgileri barındırmaktadır. Bir anlamda yaşamın yansıması olan bu durum, içinde bulunduğumuz çevreyi, mekânı ve kavramları sorgulamamızı kaçınılmaz hale getirmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmada, semiyoloji kavramının karikatür, resim ve makale örnekleri üzerinden mekân okuması yapılarak, görsel kültürdeki yeri sorgulanmaktadır. Dolayısıyla, iç mekânda semiyotik söylem bir yöntem olarak kullanılarak, birey ve iletişim arasındaki rolü irdelenmekte ve iç mimarlık içerisinde nasıl bir kuramsal çerçeveye oturtulabileceğinin cevabı aranmaktadır.

Ancak, resim, karikatür ya da yazılı metinlerden seçilen iç mekân örneklerinde, semiyolojiye dayandırılan araştırmaların çeşitlilik göstermemesi, tasarım çalışmalarının bu alanda kuramsal bir çerçeveye oturtulması konusunda bir boşluk yaratmaktadır. Semiyoloji, bireyin mekân algısını genişletmeye yardımcı olmaktadır; dolayısıyla, mekânın arkasında yer alan farklı anlamları renk, malzeme, doku, ışık ve mimari elemanlar üzerinden analiz edebilmeye olanak sağlamaktadır.

Erkman Akerson (2005), kavramın anlamını ve önemini bir inceleme yöntemi olan semiyolojinin toplum ve insan bilimlerine nesnellik ilkesini getirmesi şeklinde açıklar. Başka bir ifadeyle, yaşadığımız çevrenin arka planını sorgulamamızı sağlayan semiyoloji, gerek ön bilgimiz sayesinde gerek kültürel etmenler doğrultusunda, varlıklarla iletişim kurmamızı sağlamaktadır. Öte yandan söz konusu başlık, zaman içerisinde sanat, edebiyat, reklam, logo, karikatür, sinema, mimarlık gibi farklı alanlara ayrılarak disiplinler arası çalışma imkanı sunmaktadır. Bu doğrultuda, çevremizdeki nesnelere ilişkin anlam üretebilmemizi sağlayan bu çalışma alanı, iç mimarlık metodolojileri ile ilişkilendirilerek incelenmektedir. Semiyoloji ve iç mekân arasındaki metodolojik bağa dayandırılan çalışma, farklı örnekler üzerinden konuyu tartışarak mekân okumasına yönelik kuramsal bir çerçeve oluşturacaktır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, bu çalışmanın esas hedefi, iç mekânın görsel kültüre ait seçilmiş belirli örnekler üzerinden değerlendirilmesi olacaktır. Söz konusu görsel kaynaklarda, mekân ile ilgili belirlenen örnekler bireyin mekânla kurduğu etkileşime bağlı olarak “ilişkilendirme” - “anlamlandırma” - “hafıza” konularına yönelik okumanın yapılması hedeflenmektedir. Konunun anlaşılır olması açısından, çalışma kapsamının dayandığı kuramsal yapıyı ana hatlarıyla vurgulamak gerekmektedir. Çalışmada, “*metaforlaşma*” üzerinde durularak iç mekâna ilişkin öğeler semiyolojik bağlamda analiz edilecektir. Metafor, literatür çalışmalarında “yerine geçme”, “bir şeye gönderme yapmak” amacıyla kullanılmakta ve çağrışımlar aracılığıyla nesnelere estetik nitelik kazandırmaktadır. Şekil 1’de araştırmanın kapsamı ve çalışmada izlenen yol bir bütün içerisinde sunulmaktadır.

Şekil 1: Araştırmada izlenen yol

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Bu yöntem ile semiyotik söylem,

- “Gösterge”, “gösteren” ve “gösterilen” ile verilerin kategorize edilmesi,
- “Düzanlam” ve “yananlam” katında okuyucuya aktarılan iletilerin birincil ve ikincil anlam düzeyinde sorgulanması,
- “Dizi”, “dizim”, “dizge” aracılığıyla parçadan bütüne doğru sıralanan anlamların mekân ölçeğinde sorgulanması şeklinde ele alınmaktadır.

Çalışmanın metodu olarak belirlenen iç mekânın semiyoloji bağlamındaki analizi, tekil söylemlerin dışına çıkılarak mekân okuma denemesine yeni bir bakış açısı getirmesini hedeflemektedir. Bu çerçevede, kurguya yönelik bilgi sahibi olmak için, çalışmaya semiyolojiye ilişkin temel kavramlardan başlayıp, görsel malzemelerden seçilen çeşitli örnekler üzerinden ilerleyerek “anlamlandırma süreci” sorgulanmaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Semiyolojiye Dair Temel Kavramlar

Çalışma, nitel araştırma yöntemi kapsamına dayanmaktadır. “Karikatür”, “resim” ve “makaleler” analiz edilerek, mekân okuması semiyotik bağlamda incelenecektir. Umberto Eco (2019) “*Mimarlık Göstergebilimi*” başlıklı kitabında, semiyolojiyi “mimarlık” alanında incelemektedir. Burada önemli olan nokta, mimarlık ve iletişim arasındaki bağlantının kültürel etmenler bağlamında ele alınması ve iletişimin odak noktasına kültürün indirgenmesidir. Bu duruma ilişkin olarak Eco (2019), mimarlık alanına semiyolojinin dahil edilmesi gerektiğini şu şekilde ifade etmektedir:

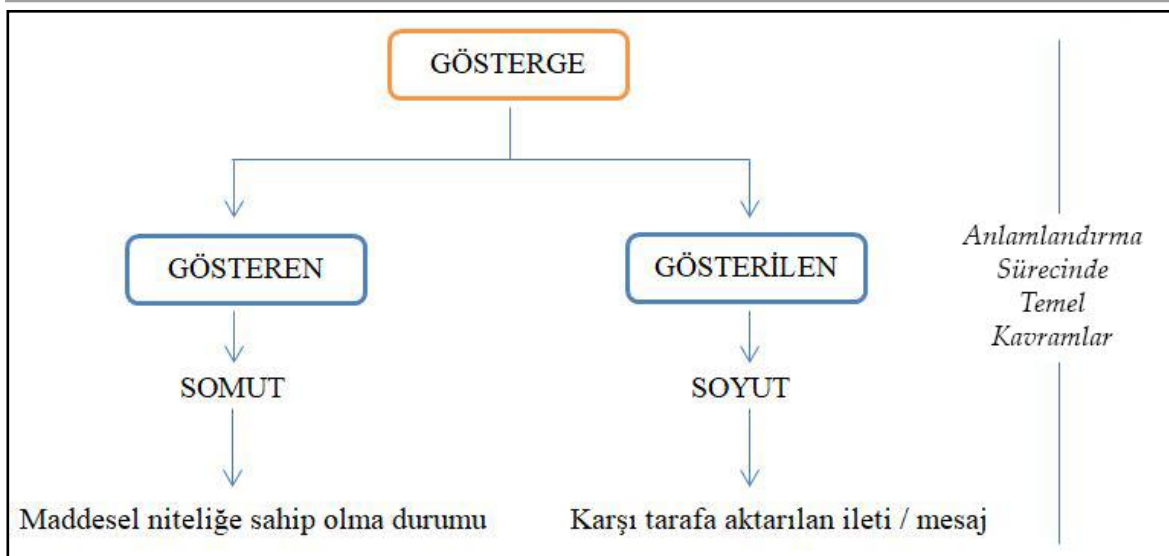
“Adamımız rüzgâr ve fırtınadan kurtulunca gün ışığının ya da ateşin ... sağladığı aydınlıkta, kendisini koruyan mağaraya bakmaya başlar. Mağaranın yüksekliğini algılar ve bu kovuğu (kesintiye uğramış) dış-mekânın sınırı olarak kavradığı gibi (dış mekân yağmur ve rüzgârla doluydu), bir iç-mekân ilkesi olarak da kavrar. ... Fırtına dindikten sonra adamımız artık dışarı çıkabilir ve mağarayı dışarıdan seyredebilir. Giriş oyuğunu bu kez “arasından geçilerek içeri girilebilecek” bir delik olarak görecektir ve giriş oyuğu zihninde iç-mekâna değgin görüntüleri yeniden canlandıracaktır: Giriş deliği, tavan, bir mekânı çevreleyen duvarlar (ya da uzayıp giden kayalar). Adamımız böylece bir “mağara fikri” oluşturmuş olur. Bu fikir –önceleri hiçbir işe yaramasa bile– belleğine yardımcı olabilir, başka bir yağmurda sığınılacak bir yer olarak bu mağarayı anımsayabilecektir.”

Bu ifadelerden yola çıktığımızda, bir kavramın (bir nesnenin ya da bir durumun) “kodlanması” karşı tarafa (okuyucuya ya da gönderilene) verilmek istenen mesajın temeli olduğu sonucunu çıkarabiliriz. İletinin “kodlanan” bilgiler doğrultusunda yapılması, öncel bilgiye dönüşmekte ve bir anlamda “şifre” halini almaktadır. Yukarıda verilen örnekte bireyin öz benliğiyle kurduğu iletişimde mağaranın çeşitli görünüm biçimlerini zihninde “şifreye” dönüştürmektedir; dolayısıyla, mimari şifre görsel bir “kod” üretmiş olur ve mağarayı çizimsel göstergelerle başka insanlara iletmek pratik bir hale gelmektedir (Eco, 2019). Anlamlandırma sürecinde, semiyotik yaklaşımı öncelikle temel kavramlara yer vererek tartışmak gerekmektedir. Bu bağlamda “gösterge”, “gösteren”, “gösterilen”, “düzanlam”, “yananlam”, “dizi”, “dizim”, “dizge” terimleri bu bölümde ele alınmaktadır.

Görsel Kültürde Semiyotik Söylem

Görsel kültür kavramının çıkış noktası olarak “değişik kültürel ve sosyal grupların, kendi oluşumlar ve diğer gruplardan ayrılımlarında yardımcı olan görsel ve kültürel alana ait” durumların ele alınmasını gerektirmektedir (Barnard, 2010). Bu çerçevede, karikatür, resim, minyatür gibi verilerin analiz edilmesi görsel kültürün sunduğu malzemeler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Barnard (2010), “Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür” adlı kitabında, görsel kültürün incelenmesi için gereken disiplinlere sanat tarihi, tasarım tarihi ve kültürel incelemelerin yanı sıra biçimsel, anlatımcı ve işaret bilimsel yöntemlere dikkat çekmektedir.

En genel tanımıyla semiyoloji, göstergeleri ve gösterge dizgelerini ele alan bir bilim dalıdır (Şendur Atabek, 2007). “Gösterge”, bir nesneyi ya da bir sözcüğü temsil eden bir kavram olarak adlandırılmaktadır. Bu bağlamda, bir varlığın fiziksel bir özelliğe sahip olması, başka bir anlam taşınması ve birey tarafından kullanılması “gösterge”nin niteliğini belirleyen durumlar olarak tanımlanmaktadır (Mutlu, 2017). Bu kavram, bir “gösterge”nin bir “gösterilen” ile birleşmesinden ortaya çıkan bir bütün olarak ifade edilmektedir (Saussure, 2001). Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta; “gösterge”, bir nesneyi, bir kavramı ya da terimi tanımlaması, “gösteren”, “gösterge”nin fiziki özellik göstermesi ve “gösterilen” karşı tarafa aktarılan ileti ya da mesaj anlamına karşılık gelmesidir (Şendur Atabek, 2007). Başka bir ifadeyle, “gösteren” somut bir niteliğe sahip iken, “gösterilen” soyut bir özellik olarak göstergenin temel çözümleme yönteminde kullanılmaktadır. Şekil 2’de görüldüğü üzere, anlamlandırma sürecinde semiyolojinin temel kavramları şematik olarak sunulmaktadır.

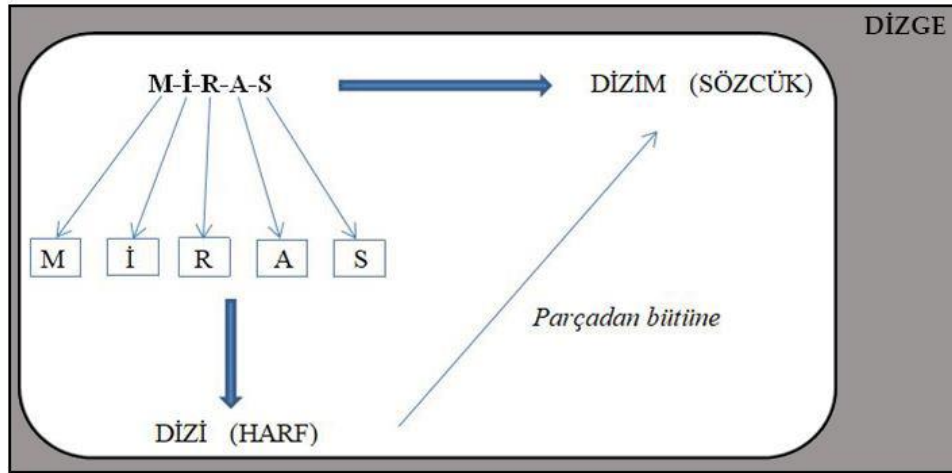
Şekil 2: Gösterge (*sign*), Gösteren (*signifier*) ve Gösterilen (*signified*) ilişkisi

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

“Düzanlam”, “bir nesnenin, bir iletişim dizgesinin, vb. durumların mantıksal, nesne, değişmez anlamı” olarak nitelendirilmektedir (Guiraud, 1994). Diğer bir ifadeyle, deneyimlerimizden edindiğimiz ön bilginiz sayesinde zihninizde oluşan ilk görüntüdür. “İlk ileti düzeyi” ya da “birinci anlam düzeyi” olarak da adlandırılmaktadır. Bu kavram “şifrenmemiş görüntü düzlemi” olarak da tarif edildiği için, karşı tarafa aktarılacak istenen mesaj doğrudan verilmektedir. Örneğin, bir otele girdiğimizde bizi karşılayan resepsiyon bölümünün “müşteri-çalışan” ilişkisini tanımladığını yaşam pratiklerimiz sayesinde biliriz. Bu “kodlanan” bilgiler, çevremizle iletişim kurmamızı sağlar ve sosyal ilişkilerimizi düzenlemeye yardımcı olmaktadır. “Yananlam” ise, bu kavramın karşılığı olarak kabul edilmektedir.

“Yananlam”, bir nesnenin ya da bir iletişim biçiminin “ikincil anlamı”, “çağrışımsal değer”i olarak ifade edilmektedir (Guiraud, 1994). Daha basit bir ifadeyle, “şifrenmiş görüntü düzeyi” durumuna sahip bu terim, bir varlığın “metaforlaşma” durumudur (Barthes, 1979). Bu tanıma dikkat çeken Erkman Akerson (2005) ise, “yananlam olgusu özellikle sanat ve edebiyat yapıtlarında önemlidir, hatta sanatı sanat yapan yananamlardır” ifadesiyle göstergebilim çözümlemesindeki yerini vurgulamaktadır.

Bu bölümde semiyotik çözümlemenin en küçük yapı taşından bütüne doğru giden çizgide “dizi”, “dizim”, “dizge” sıralamasıyla konu farklı terimler üzerinden ele alınmaktadır. “Dizi”, semiyolojinin en temel noktasını oluşturmaktadır. Bu duruma açıklık getirmek için “dizim” sözcüğüne yer vererek her iki terim arasındaki anlam farklılıklarını tartışmak gerekmektedir. “Dizim”e örnek olarak alfabenin harflerinden seçilerek oluşturulan bir sözcüğü gösterebiliriz, “dizi” ise bu harflerin her birine atfedilen anlamdır. “Miras” sözcüğü bir dizimdir; ancak, bu sözcüğü oluşturan (*m-i-r-a-s*) her bir harf “dizi” olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, Barthes (1979)’in ifade ettiği gibi, “dizim” zincir biçiminde gerçekleşen bir işlemdir (Şekil 3).

Şekil 3: “Dizi”, “Dizim”, “Dizge” ilişkisi

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

“Dizi” ve “dizim”, “dizge” kavramının alt kümesini oluşturmaktadır. Burada önemle üzerinde durulması gereken nokta, bir kavramın (göstergenin) farklı değişkenlikler bakımından bir bütün içerisinde olma halidir. Bu duruma ilişkin olarak, afişleri ya da yazılı metinlerin kapak tasarımlarını örnek göstermek mümkündür. Şekil 4’deki kitabın konusu organ bağıışı üzerinedir; bu bağlamda, kitap kapağında beyaz, yeşil, siyah, gömlek, kalp, fidan gibi verileri içeren bir tasarım anlayışının olduğu görülmektedir. Burada “beyaz” ile “*umut*”, “*saflık*”, “*hayat*”, “*anlayış*” duygularına gönderme yapılırken, renk ile ilişkilendirilerek ruh ve beden etkileşimi ön planda tutulmaktadır. “Yeşil” renk su ile ilişkilendirilerek “*yaşam*”, “*sağlık*”, “*iyileşme*” durumlarına atıf yapmaktadır. Öte yandan, “kalp” ve “fidan” arasında bağlantı kurularak “*yaşama tutunma*” anlamı vurgulanmaya çalışılmaktadır; ayrıca, resimde siyah renk ile “gölge” arasında ilişki kurularak geçmişe ait sürecin altı çizilmektedir. Bu noktadan hareketle, her bir “dizim”in anlamlandırma süreci gözetildiğinde bir harmoni içinde çalıştıklarına tanıklık ederiz. Her bir “dizim”in üstlendiği çok roller farklı olmasına rağmen bir araya geldiklerinde kurallı bir bütün oluşturarak “organ bağıışı”na gönderme yapmaktadırlar.

Şekil 4: Organ bağıışı kitap

Kaynak: Şanal, 2011

“Dizi” ve “dizim” arasındaki farklılıkları ifade ederken adı geçen “miras” sözcüğü de anlamlı bir cümleye dönüştürüldüğünde “dizge”yi tanımlayan bir durum halini almaktadır. Her bir “dizim”in belirli kurallar içerisinde bir araya gelerek bir cümleye dönüşmesi, “*kültürel mirasın arka planı*” şeklinde ifade edilen anlamlı bir bütüne, başka bir ifadeye “dizge”ye dönüşmektedir (Şekil 5).

Şekil 5: Anlamlandırma süreci

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Semiyotik Söylemde Mekâna Odaklanmak

Görsel kültür araçlarını incelediğimizde, çalışma alanının sınırlarını belirleyen “karikatür”, “resim” ve “makaleler” aracılığıyla, mekânı semiyotik açıdan inceleme fırsatı sunduğu görülmektedir. “*Modern Türkiye Mecmuası*” adlı dergi modernleşmenin en yoğun döneminde yayımlanmakta ve değişen yaşam pratikleri doğrultusunda çeşitli bilgiler sunmaktadır. Bu dergide “*Modern Türk Kızı*” ve “*İdeal Kadın Kime Denir?*” başlıklı makalelerde Batılılaşan toplumun gündelik alışkanlıklarında ve davranışlarında görülen değişimler betimlenmektedir (Safa, 1938; Mitat, 1938). Her iki makalede “anne-evlat ilişkisi”, “terbiye” ve “görgü kuralları”nın önemi belirtilmekte ve gelecek nesillerin yetişmesinde önemli rol oynayan bu değerler bir model olarak sunulmaktadır (Şekil 6). Bu duruma paralel olarak, Görsel kültür aracına ait cinsiyet eksenli göstergeler bu makaleler aracılığıyla yansıtılmaktadır. Kadın, “annelik”, “yuva”, “büyüten”, “üreten” gibi sözcüklerle ilişkilendirildiği için, ev ile etkileşim içinde olacak biçimde özellik kazandırılmaktadır (Safa, 1938; Mitat, 1938).

Şekil 6: “Kadın-yuva (domestik)” arasında kurulan bağlantı

Kaynak: Safa, 1938; Mitat, 1938

Bu dergide “*Ev Nedir ve Bir Ev Nasıl Kurulmalı?*” başlığı altında, modern bir evin gereksinimleri ve Batılılaşmış bir toplumun yeni yaşam standardı tartışılmaktadır; özellikle, Avrupa toplumunun mekân organizasyonunda konfora önem verdiklerinin altı çizilmektedir. Bu anlayışla modern ev, “*ev kadınının içinde azami surette istirahat edebilmesini temin edecek bir surette tertip edilmiş olan evdir*” ifadeleriyle açıklanmaktadır (Modern Türkiye Mecmuası, 1938). Batılı yaşam alışkanlıklarından referans alınarak şekillenen yemek odası ya da kamusal alana açılarak tasarlanan pencereler, modern yaşam standardı kapsamında yeni bir model olarak sunulmaktadır. Aynı zamanda dışa açılan tasarım anlayışı “*böyle bir ev yaptıran insan, böyle bir ev kuran, döşeyen insan bunu bir yabancıya utanmadan gösterebilir ve bununla iftihar edilebilir*” ifadeleriyle vurgulanmaktadır (Modern Türkiye Mecmuası, 1938). Bu ifadelerden anlaşılıyor ki, geleneksel yaşama ait “mahremiyet”, “domestik” gibi kurallar yerini modern yaşam pratiklerine uygun olacak biçimde tasarlanan yeni mekân düzenine bırakmıştır. Öte yandan makalede “*modern ev içine girdiği dakikada sahibinin kendini her yerden rahat hissedeceği dünya köşesidir. İşte modern insan için ev bu olmalıdır*” ifadeleri yer almaktadır (Modern Türkiye Mecmuası, 1938). Bu yaklaşımla, makalenin sağ üst köşesinde yer alan “kuş kafesi” kadının eve bağlılığını güçlendirmekte ve “*modern bir evde güzel bir kuş kafesi*” ifadesiyle yukarıdaki örneklerde tartışılan kadın-yuva ilişkisine gönderme yapmaktadır (Şekil 7).

Şekil 7: Modern ev

Kaynak: Modern Türkiye Mecmuası, 1938

Bu duruma benzer olarak aynı dergide “*Evinizde Paravana İmal Etmek İster misiniz?*” adlı başlıkta oda içinde ikinci bir alan açmak amacıyla paravan kullanımından bahsedilmektedir. Şekil 8’de görüldüğü üzere, ilk paravan örneği 15. Louis tarzını yansıtmakta, ikinci resimde istenildiği kadar kanat ilave edilebilen büyük bir paravan yer almakta ve son olarak beyaz lake kâğıdından şekiller çizilerek tasarlanan modern bir örnek sunulmakta ve okuyucuya farklı bir kültür verisi tanıtılmaktadır (Modern Türkiye Mecmuası, 1938). Louis stili, yaklaşık 14, 15 ve 16. Yüzyıllarda özellikle iç mimarlık ve mobilya alanında hakim olan üslupların ortak adıdır. 14. Louis Yüzyıl dönemi Barok, 15. Louis dönemi Rokoko, 16. Louis dönemi Yani Klasikçilik stillerini kapsamaktadır (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 2, 1997). Makalenin sağ alt tarafında görsel olarak “kadın”ın vurgulanması sonucunda metaforik olarak cinsiyet eksenli anlam yüklemeye kadın ve mekân ilişkisi üzerinden güçlendirilmektedir.

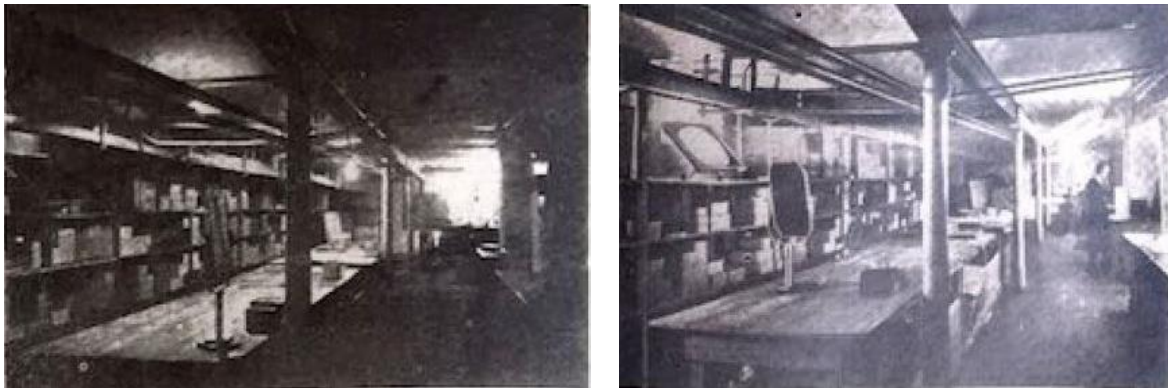
Öte yandan, geleneksel yaşam pratiklerinde tüm aile üyelerinin bir araya geldiği ve yemek yemek, sosyal aktivite, oturma, uyuma gibi tüm eylemlerin aynı yerde çözümlendiği “oda” kavramı, zaman içerisinde dönüşerek “tek” bir işlevi tanımlayan mekân halini almaktadır. “Oda” geleneksel ev kültüründe önemli bir etken olduğu dönemde, “dolap”, “sedir”, “ocak” gibi elemanları içinde barındırırken, farklı bir kültür verisi olan “paravana” mekan çözümlemesine dahil olmaktadır.

Şekil 8: Odada farklı mekân yaratmayı sağlayan paravana

Kaynak: Modern Türkiye Mecmuası, 1938

Aynı dergide dünyada olan gelişmelere de yer verilmekte ve “*Büyük Binalarda Artık Güneş Görmeyen Oda Kalmayacak*” başlıklı makale çerçevesinde modern binalarda doğrudan güneş girmeyen odalara dikkat çekilmektedir. Elektrik tasarrufu amacıyla mekânın uygun bir yerine yerleştirilen aynalar, güneşin yer değiştirmesine bağlı olarak günün her saatinde işlev kazanan bir araç halini almaktadır (Modern Türkiye Mecmuası, 1938). Şekil 9’da Paris’te bulunan büyük ve modern binanın bodrum kat dairesindeki iç mekân örneğine bakıldığında, gün ışığı ve elektrik sorununun aynalar vasıtasıyla çözümlendiği görülmektedir.

Şekil 9: Mekânın aydınlatılması için kullanılan aynalar

Kaynak: Modern Türkiye Mecmuası, 1938

Çalışmanın devamında “hafıza”, “imgeleme” ve “temsil” gibi kavramların iç mekân örnekleri üzerinden ele alınması sebebiyle, geleneksel modernizme dönüşüm sürecine kısaca değinmekte yarar vardır. Yazılı kaynaklarda belirtildiği üzere, geleneksel yapı örneğinde kuruluş prensibi olarak “oda” – “oda ögesi” – “yapı sistemi” önemli bir yer teşkil etmektedir (Eruzun, 1989). Odaların etrafında konumlanan hizmet alanları, sayılarının artmasıyla birlikte geleneksel evlerin mekân düzenini tanımlamaktadır (Küçükerman, 1996). Öte yandan, geleneksel evler ikili karşıtlıklar üzerinden biçimlenmektedir. Örneğin Arel (1982), “kapalı kısımlar-açık kısımlar”, “zemin kat-oturma katı”, “odalar-ortak alanlar”, “oturma alanları-dolaşım alanları” temel prensip olarak yapı kurgusunu oluşturmaktadır. Burada önemli olan nokta, ikili kavramların birbirinden kopartılmasından ziyade, her iki mekân arasında kullanım amacına göre işlevsel yönden bağlantı kurularak mekânsal başkalaşımınla şekillenmesidir. Söz konusu geleneksel evlerin bir diğer önemli özelliği, yapı öğelerinin mekân örgütlenmesine olan etkisidir. Yukarıda da değinildiği üzere, ocak, raf, sedir, dolap gibi elemanlar “oda”yı tanımlarken, insan ölçeği esas alınarak biçimlenmektedir. Bu duruma ilişkin olarak, “*kullanma alanlarının insan boyutlarının dışına çıkmaması ilkesi*” mekân düzenlenmesinde başat rol oynamaktadır (Küçükerman, 1995). Şekil 10’da görüldüğü üzere, rafların yatay bir çizgi doğrultusunda insan boyutunun sınırını geçmeyecek biçimde şekillenmesidir (Ünügür ve Turgut, 1991).

Şekil 10: İşlevsel açıdan insan boyunun dışına çıkmayan Türk odası örneği

Kaynak: Küçükerman, 1996

Öte yandan, konuyu sosyal etmenler bağlamında tartıştığımızda, mahalle ve sokak kavramları ön plana çıkmaya başlamaktadır. Mahalle kavramını, yerel aidiyet bilincinin yakın ve yoğun ilişkiler ağıyla bir araya gelmesi şeklinde açıklayan Behar (2014), “*her zaman hem şehrin en küçük yönetim birimi hem de sosyal ve kültürel bir varlık*” olarak kavramın farklı etmenler üzerindeki rolünün altını çizmektedir.

Ancak 19. Yüzyıl ile birlikte, toplum kültürel ve sosyal yönden büyük değişimler geçirmeye başlamıştır. Yücel (1996) bu dönüşüme neden olan etmenleri,

- Batılılaşma nedeniyle kent yönetimine ve mülkiyete olan etkileri,
- Toplumsal değerler, alışkanlık ve toplum yapısındaki değişimler,
- Göç olgusu,
- Dışa açılan reform hareketleriyle yapı malzemesi ve teknoloji gibi durumlarda ekonominin konuta etkileri

şeklinde ele alınmaktadır.

Bu maddeler geleneksel yapı kültürünü dikkate değer şekilde değiştirmeye başlamış ve “ev” anlayışı olarak yeni bir model sunma gereksinimine zemin hazırlamıştır. Örneğin, apartmanların yer almasıyla birlikte, geleneksel yaşam kültüründen uzaklaşmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan literatür çalışmalarında da belirtildiği üzere, 1930’lar ile birlikte modernleşmenin en yoğun yaşandığı döneme geçiş yapılmış olup, batılılaşma “imgesi” olan “kübik ev” kent yapılaşmasında yerini almaya başlamıştır. Sözen ve Tanyeli (2003)’ye göre, “Kübik mimarlık” 1930’larda Türkiye’de görülmeye başlayan “Uluslararası Üslup” doğrultusunda yapılmış pürist, dik açılı, prizmatik biçimlerin tercih edildiği mimari anlayışa verilen isimdir; ayrıca, bilimsel bir terim olmadığı için daha çok genel konuşma diline özgü, estetik niteliği düşük anlamında da kullanılmaktadır. Yukarıdaki örnekte (Şekil 10) tartışıldığı üzere geleneksel evler, geçmişteki yaşam kültürünün 400 yıllık bir ikonudur; ancak, toplumun (özellikle Batılılaşan İstanbul seçkinlerinin) gündelik yaşam pratiğindeki ihtiyaçlarını karşılayamamakta ve modern yaşam imgesi olarak kabul edilen “kübik ev”in ortaya çıkmaktadır (Bozdoğan, 2002). Burada dikkat çeken nokta, geçmişle bağını koparan “kübik ev”i ortaya çıkardığı “kültürel ikilem”dir. Süregelen duruma eleştirel boyutlarda yaklaşan Halide Edip Adıvar, Peyami Safa, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Hüseyin Cahit Yalçın gibi isimler “kübik ev” kavramını konuttan ziyade, karmaşık duyguları içinde barındıran “evsizlik”, “muğlak” gibi nitelemelerle eş değer görmektedirler (Bozdoğan, 1996). Şekil 11’de görülen iki karikatür giderek sayıları artan apartman yapılarının arasında kaybolmaya başlayan geleneksel yapı türlerine gönderme yapmaktadır. Çevre ve kültür bilincinin öneminin yitirildiğine de dikkat çekilerek, kent dokusuna uyumsuz yapıları doğaya entegre etme çabası “metaforlaşma” aracılığıyla ele alınmaktadır.

Şekil 11: Apartmanların doğa ile bütünleşmesine ilişkin metafor örneği

Kaynak: İstanbul Dergisi, 1996

Çevre ve kültür konusu görsel imgeleme aracı olarak kullanılırken “yaşanabilir çevre” kavramını yeniden ele almayı gerekli kılmaktadır. Tekeli (1996) tarafından yaşanabilir çevre koşulları “yerleşim estetiğinin, sanat, mimari, kent tasarımı ve planlaması alanlarındaki geleneksel, yerel, modern ve diğer stillerdeki gelişmeleri dikkate alan ve bunlar arasında müzakere sonucu oluşmuş bir dengeyi gözeten bir yöntemle oluşması” şeklinde açıklanmaktadır. Şekil 12’de görüldüğü üzere, “yaşanabilir yerleşme” apartmanlara bakan iki çocuğun arasında gerçekleşen diyalog üzerinden eleştirel bir bakış açısıyla sunulmaktadır. İçlerinden birisi “ilerde mi? tabii ...

babamın fabrikasının başına geçip, çocuğuma çevre bilinci veren kitaplar alacağım” diyerek giderek sayıları artan apartmanlaşma sorunsalına gönderme yapmaktadır.

Şekil 12: Modernleşme sürecinde sayıları giderek artan apartman sorunsalı

Kaynak: Ak, 2019

Hızlı kentleşme ve nüfus artışı sosyal, kültürel ve çevresel yönden dikkate değer şekilde değişime neden olmaktadır. Mahallelerin önemli bir yer teşkil ettiği geleneksel konuttan “küçük ev” olarak adlandırılan apartmanlaşma süreci Şekil 13’de iki çocuğun gözünden şu şekilde anlatılmaktadır. Karikatürde çocuklardan bir tanesi “hayatta en çok nelerden mi korkuyorum? Ormanlardaki aslanlardan, denizlerdeki köpek balıklarından ve havadaki kartallardan” söylemiyle giderek artan yüksek yapıların ve doğaya verilen zararın “çevre kültürü”ne olan yansıması yananlam katında ifade bulmaktadır.

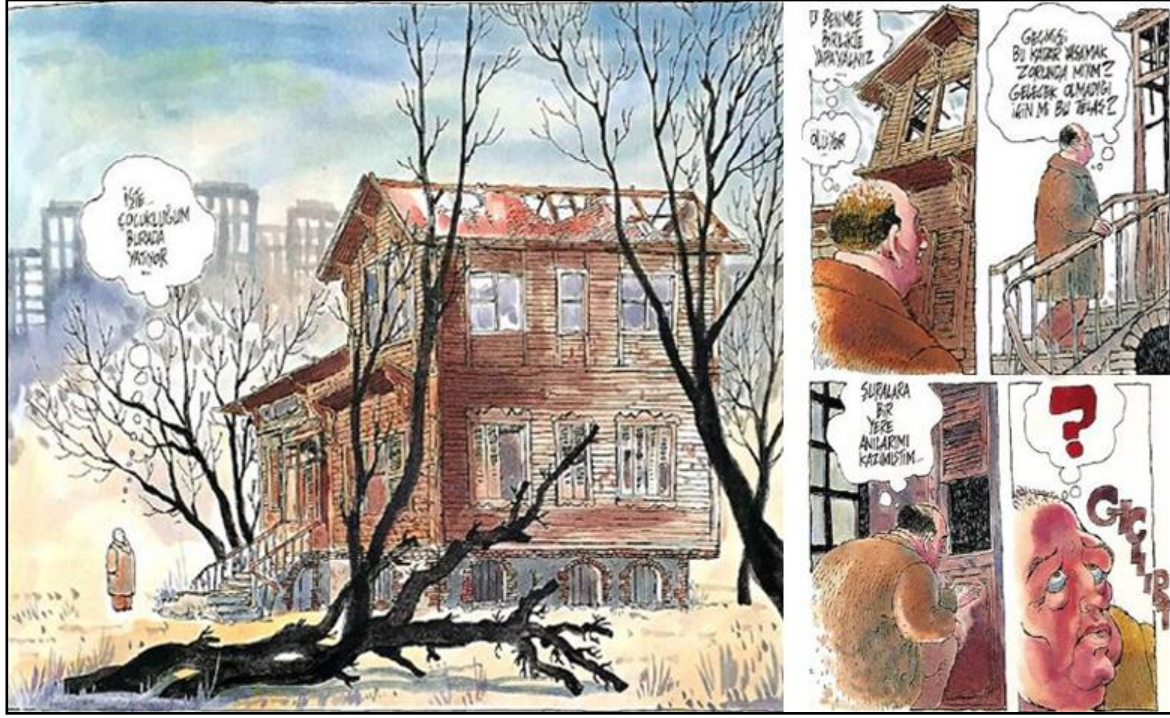

Şekil 13: Çevre kültürüne verilen zarar çocukların gözünden hikâye tarzında sunulması

Kaynak: Ak, 2019

Geçmişle bağın koparılması konusunu iç mekân örneğine taşıdığımızda, “metaforlaşma” durumu giderek ağırlık kazanmaktadır. Gülgeç tarafından İstanbul Dergisi’nde (1996) “Hikâye-i İstanbul” başlıklı çalışmada, görsel kültür bağlamında mekân-aidiyet-kodlama ilişkisi, geçmiş ve

günümüz imgeleri üzerinden okuyucuya sunulmaktadır. Şekil 14’de geleneksel konut örneğinin yıkık görüntüsü ve arka planda yeni yaşam tarzını sergileyen apartmanlar betimlenmektedir. Bu görselde konutun önünde bulunan adam “işte çocukluğum burada yatıyor” ifadesiyle geçmişe ait özlemi vurgulanmaktadır. Geçmişe ait izler arayan karakterin “benimle birlikte yapayalnız... ölüyor” ve “şuralara bir yere anılarımı kazıdım” ifadeleriyle yapı ile bağlantı kurulmaktadır.

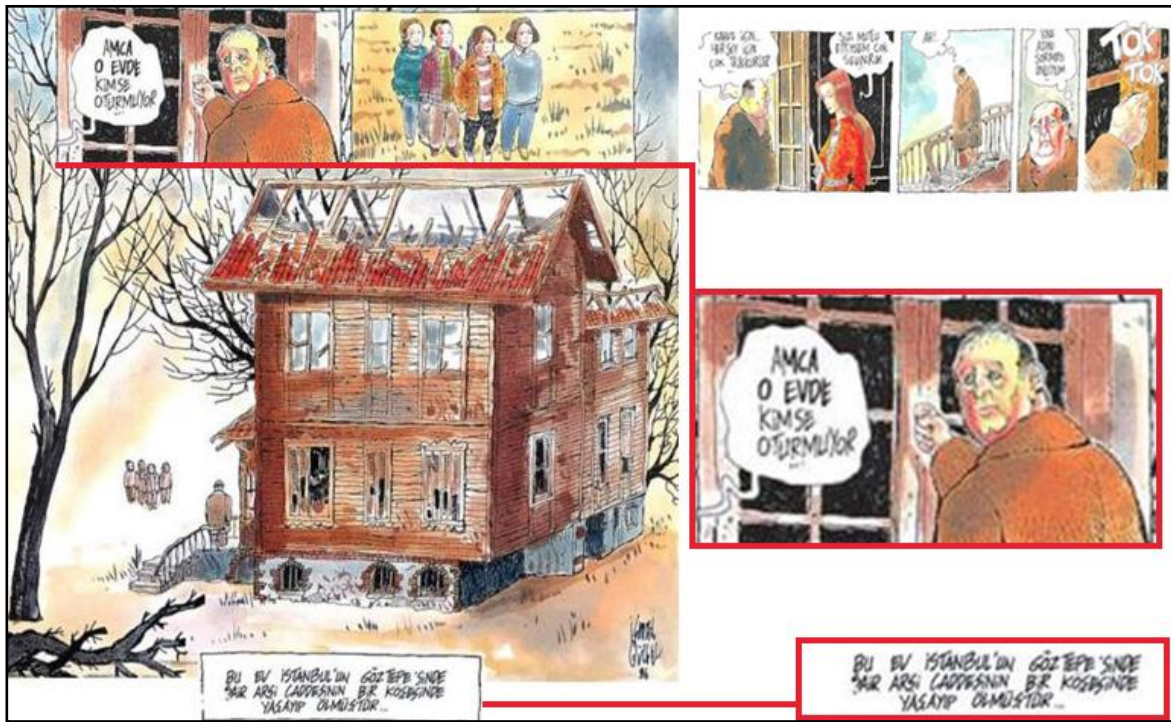
Şekil 14: Yıkık bir geleneksel konutta geçmişine dair izler arayan karakter

Kaynak: Gülgeç, 1996

Şekil 15’de görüldüğü üzere, geleneksel kıyafet (Osmanlı yaşam tarzına bir gönderme) görünümlü bir kadın, evin boş olduğunu düşünen ana karaktere evin kapısını açmakta ve “kuşkularınız... gelin sizi yine kuşkularınızdan kurtarayım yaşlı bay” diyerek içeriye yönlendirmektedir. Burada Caryl Bertram (2012) “kolektif hafıza” ifadesine dikkat çekerek söz konusu görsel anlatımı şu şekilde açıklamaktadır:

“Yaşlı adamın geçmişin ölmediğine dair umudunu paylaştığımız bir an vardır. Fakat sanatçı, yaşlı adamın gezdiği odaları siyah-beyazdan (yaşlı adamın imgeleminde canlanan) tam renkli görüntülere değiştirerek bu deneyimin bir sanrı veya bir hayal olduğunu açık eder.”

Bu ifadeyi açacak olursak, duygusal bir yolculuğa çıkmış karakterin mekân ile kurduğu etkileşim görülmekte ve gerçek zaman - geçmiş arasındaki ilişki mekân ve bellek üzerinden aktarılmaktadır. Bu bağlamda evi tanımlayan her bir öğe kolektif hafızanın bir parçası durumuna gelmektedir. Bu yolculuk karakterin yapının içine girmesiyle derinleşmekte olup, geçmişin uzantısı “metaforlaşma” üzerinden ön plana çıkartılmaya başlamaktadır. Bertram (2012), bu duruma ilişkin olarak 19. Yüzyıl ortasına ait bir ev imgesinin 20. Yüzyılda hatırlanan geçmişin birtakım değerlerini nasıl temsil ettiği sorusunu yöneltmektedir. Kapıyı açan geleneksel kıyafetli kadın karakterin geçmişine ait hatıralarını temsil ederken, mekânda yolculuk “aidiyet” duygusu üzerinden betimlenmektedir. Dolayısıyla, mekâna dair her bir eleman görsel imge aracı haline dönüşmektedir. Şekil 15’de görüldüğü üzere kullanım amacına göre düzenlenen geleneksel evin odasında, ana karakter sedirde oturarak betimlenmekte ve geçmişin bir uzantısı olma durumu “hafıza” ile

Şekil 16: Geçmiş imgeleyen karakterin günümüze dönüşü

Kaynak: Gülgeç, 1996

Semiyolojinin kuramsal çerçevesine dair yaptığımız kısa bir okumanın ardından, mimarlık yaklaşımları farklı örnekler ile ele alınmaktadır. Görsel malzeme aracılığıyla irdelenen semiyotik okuma, karikatür, resim ve makalelerden seçilen örnekler üzerinden incelenmektedir; bu bağlamda, şifrelenmemiş anlam düzeyi düzanlam katında ve şifrelenmiş anlam düzeyi yananlam katında değerlendirilerek mekân ve semiyoloji arasında ilişki kurulmaya çalışılmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada, mekân ve semiyoloji arasında bağlantı kurulmaktadır; dolayısıyla, mekân okuması semiyolojinin kavramları üzerinden ele alınmaktadır. Görsel kültüre ait malzemeler, bir varlığı temsil eden göstergeyi “gösteren” ve “gösterilen” şeklinde kategorize edilerek analiz edilmekte ve semiyotik yaklaşım mekân üzerinden bir tanıma oturtulmaya çalışılmaktadır.

En basit ifadeyle, “gösterilen” karşı tarafa aktarılacak istenen düşünce, “gösteren” ise somut bir varlık olarak nitelendirilmektedir. Diğer taraftan, “dizi”, “dizim” ve “dizge” kavramları da semiyotik yaklaşımda önemli bir yer tutmaktadır. Bu tanımlara bakıldığında, bir paradigmadan bir bütün oluşturan kümeleme işlemi “dizim” olarak adlandırılmaktadır; diğer taraftan, “dizge” işlevsel açıdan uyumlu kavramların bir bütün içinde çalışabilmesi halidir. İletişim kurmayı sağlayan şifrelenmemiş anlam düzeyi (düzanlam katı) ve şifrelenmiş anlam düzeyi (yananlam), anlamlandırma sürecinde mekânı okuma ilkesi olarak önemli bir yer teşkil etmektedir. Düzanlam bir varlığın bizde çağrıştırdığı ilk görüntüdür; ancak, yananlam katında varlığa “şifre” ya da metaforik anlam yüklenerek anlamlandırma sürecinin ana noktasına indirgenmesi amaçlanmaktadır.

Tüm bu verilerden yola çıkarak, mekânı semiyoloji çerçevesinde ele aldığımızda, tasarım ve biçim algı üzerinden analiz edilmektedir. Mekanda verilmek istenen mesaj ya da bir varlığa yapılan gönderme yananlam katında anlam bulduğu için seçilen örnekler üzerinden yapılan değerlendirmeler bu sınırlar dahilinde incelenmektedir. Geleneksel ev örneğinin kübik eve

dönüşüm sürecine bu çalışma kapsamında karikatürler aracılığıyla tanıklık edilirken, kendi içerisinde barındırdığı anlamlar bakımından iletişim çalışmalarında bir dil aracı üretmektedir. Kitap kapağı tasarımı semiyotik yaklaşıma indirgendiğinde, renkler ve nesneler arasında kurulan ilişki organ bağışının önemine yapılan güçlü bir gönderme örneğidir. Beyaz ve yeşil renk ile umut, yaşam, iyileşme temaları vurgulanırken, kalp” ve “fıdan” arasında bir tür iletişim yakalanarak “yaşama tutunma” imgesi verilmeye çalışılmıştır. Resimde belirsiz olarak tanımlanan siyah renk ile geçmişe ait karanlık sürecin hatırlatması yapılarak başarılı bir detayın yakalandığı görülmektedir. Bu tür metaforik anlatımlar semiyolojiye dayandırıldığında, yüklenen anlamlarının farklı kavramları çağrıştırdığı görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda bir çocuğun gözünden aktarılan ifadede, sayıları giderek artan apartmanlaşmanın çevre kültürüne olumsuz şekilde yansımalarının, hikâye tarzında net ve başarılı bir şekilde aktarıldığına tanıklık etmekteyiz. Sonuç olarak bu çalışma kapsamında, karikatür, resim ve makale üzerinden belirlenen örnekler, semiyotik yöntemle dayandırılarak mekân okuması yapılmıştır. Görsel kültürün içinde barındırdığı zengin malzemeler ve yüklenen farklı anlamlar semiyoloji alanında değerlendirilerek, konuya farklı bir açıdan bakılması sağlanmıştır.

Kaynakça

- Ak, B. (2019). *Karikatür Kitabı*. (10. Baskı). Günışığı Kitaplığı Yayıncılık
- Altınar, A T. ve Budak, C. (1997). *Konak Kitabı*. Tepe Yayınları.
- Arel, A. (1982). *Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar*. E. Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Arsebük, G. (1996). “Biyokültürel Açısından İnsan (“Sığınağı” ve “Barınağı”)”. *Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme*. Ed: Yıldız Sey. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. 15-18.
- Atabek Şendur, G. (2007). İletişim Çalışmalarında Göstergebilimsel Yöntem, Medya Metinlerini Çözümlemek. İçerik, Göstergebilim ve Söylem Çözümleme Yöntemleri. Atabek Şendur, Gülseren ve Atabek, Ümit (Der.), Siyasal Kitabevi, 65-85
- Barthes, R. (1979). Göstergebilim İlkeleri. (Çev. Berke Vardar ve Mehmet Rifat). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Barnard, M. (2010). *Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür*. (Çev. Güliz Korkmaz). Ütopya.
- Behar, C. (2014). *Bir Mahallenin Doğumu ve Ölümü (1494-2008)*. Yapı Kredi Yayınları.
- Bertram, C. (2012). *Türk Evini Hayal Etmek: Eve Dair Kolektif Düşler*, (M. Ratip, Çev.), İletişim Yayıncılık.
- Bilgin, İ. (1996). “Anadolu’da Modernleşme Sürecinde Konut ve Yerleşme”. *Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme*. Ed: Yıldız Sey. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. 472-490.
- Bozdoğan, S. (1996). “Modern Yaşamak: Erken Cumhuriyet Kültüründe Kübik Ev”. *Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme*. Ed: Yıldız Sey. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. 313-328.
- Bozdoğan, S. (2002). *Modernizm ve Ulusun İnşası: Erken Cumhuriyet Türkiye’sinde Mimari Kültür*. (Çev.: Tuncay Birkan), Metis Yayınları.
- Çadırcı, M. (1996). “Anadolu Kentlerinde Mahalle (Osmanlı Dönemi)”. *Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme*. Ed: Yıldız Sey. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. 257-263.
- Eco, U. (2019). *Mimarlık Göstergebilimi*. (Çev.: Fatma Erkman Akersorn). Daimon.
- Erkman Akerson, F. (2005). *Göstergebilime Giriş*. Multilingual.

- Erurun, C. (1989). “Kültürel Süreklilik İçinde Türk Evi”. *Mimarlık Dergisi*, 6(4), 68-71.
- “Ev Nedir ve İdeal Bir Ev Nasıl Kurulmalı?”. (1938). *Modern Türkiye Mecmuası*. (2): 16-17.
- “Evinizde Paravana İmal Etmek İster Misiniz?”. (1938). *Modern Türkiye Mecmuası*. (13): 23.
- Guiraud, P. (1994). *Göstergebilim*. (2. Baskı). (Çev. Mehmet Yalçın). İmge Kitabevi Yayınları.
- Gülgeç, İ. (1996). “Hikaye-i İstanbul”. *İstanbul Dergisi*. (17): 119-120.
- Kuban, D. (1996). “Ev Üzerine Felsefe Kırıntıları”. *Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme*. Ed: Yıldız Sey. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. 1-5.
- Küçükerman, Ö. (1996). *Kendi Mekanın Arayışı İçinde Türk Evi* (5. Baskı). Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 2. (1997). “Louis Stilleri”. Yem Yayınları, 1128.
- Mitat, O. (1938). “İdeal Kadın Kime Denir?”. *Modern Türkiye Mecmuası*. (2): 7.
- Mutlu, E. (2017). *İletişim Sözlüğü*. Ütopya Yayınevi.
- Öymen Gür, Ş. (2000). *Doğu Karadeniz’de Konut Kültürü*. Yem Yayınları.
- Safa, P. (1938). “Modern Türk Kızı”. *Modern Türkiye Mecmuası*. (1): 4.
- Saussure F. (2001). *Genel Dilbilim Dersleri*. (Çev. Berke Vardar). Multilingual.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2003). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. (7. Basım). Rize Kitabevi.
- Şanal, A. (2011). *New Organs Within Us. Transplants and the Moral Economy*. Duke University Press.
- Tekeli, İ. (1996). “Yaşanabilirlik”. *İstanbul Dergisi*. (17): 58-59.
- Ünügür, M. S. ve Turgut, H. (1991). “Çağdaş Türk Evinin Kültürel Özü Ne Olmalıdır”, *Türk Halk Mimarisi Sempozyumu Bildirileri*. Konya: 5-7 Mart 1990. Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Başkanlığı Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü. 227-240.
- Yücel, A. (1996). “İstanbul’da 19. Yüzyılın Kentsel Konut Biçimleri”. *Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme*. Ed: Yıldız Sey. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. 298-312.